

LLIBRES

A. Rovira y Virgili: HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES.—Proleg de P. Corominas.—Es aquesta una obra ben sentida y viscuda, ab quatre pinzellades fermes, que'ns donen la perspectiva del fondo, se historien els orígens d'algunes nacionalitats d'Europa geogràficament desaparescudes y els successos que hi esdevingueren a mida que'l recort esmortuït de la nacionalitat antiga renaixia, són quadros breus, fets de ma mestra, que omplen de tristesa el llegidor que'ls desconeix y mouen a pensar sobre'ls orígens del sentiment de patria molt més que les disquisicions filosòfiques de totes menes y molt més també que les expansions líriques, que sols fan efecte als convençuts.

Un temps es vingut en que'ls rahonadors perden la forsa que guanyen els expositors de fets. Tot quant s'ens dóna *ad probandum* es vist ab rezel com si el raonament *a priori* fós sospitós sempre; en cambi la veritat objectiva, ben exposada devant dels nostres ulls, ens penetra suaument, com l'aigua. En Rovira y Virgili, descapdellant la materia dels moviments nacionalistes fidelment y ben documentat, sembla que en la seva obra res hi posa pel seu compte; mes això es aparent car són els fets mateixos els que parlen y rendeixen al llegidor per enterch que estigui al veure com els pobles més apartats y dissemblants se redressen pera reconquerir l'us lliure de la seva llengua, de la seva religió, del seu dret, de tot quant ha contribuït a diferenciar la raça y perpetuarla al través del temps, no's pot per menys de reconeixer que un poble es fa, dura, mimva d'energies y reviscola quant li arriba

l'hora, per l'acció de les mateixes forces naturals que fixen les varietats de les especies en el mon orgànich. Això en Rovira y Virgili no ho diu pas, però hu porta adintre com l'ànima que'l mou a contarnos les tristíssimes histories dels pobles que gemeguen per la patria perduda, qui ho diu es en Pere Corominas en el seu Proleg per veure ben pel clar que així se desprèn de la suma de fets exposats, tots ells idèntichs malgrat apareixer en pobles tan allunyats els uns dels altres y tan diferenciats per la raça y la historia llur; qui ho diu es el llegidor que, sense adonarsen, en trau aquesta impressió ben fonda. No's tracta aquí d'una doctrina predicada alhora sobre tants pobles oprimits que'ls aixeca per despertar en ella un mateix ideal, com succehí ab la difusió del cristianisme o ab la difusió mundial del enciclopedisme francès, sinó d'un fet de ben distinta naturalesa. Sense previ acort, sense que els aixequi un ideal comú, tots ells reclamen el dret a viure tal com les forces naturals els feren, com si de sobte, per l'acció espontània del que porten dintre, els hi enllumenés l'esperit l'intenció esplendent del sentiment de la propia existencia. Mentres ailladament ens enteren de les desventures de la Polonia o la Finlandia, per exemple, ens sentim commiserats per les tragedies que passen; mes quan un darrera l'altre, com les denes d'un rosari, veiem que les mateixes tragedies que planen demunt d'aquests pobles planen també sobre la Lituania y la Ukrania, Eslevig y Flandes, Alsàcia y Lorena, Irlanda y Albania, y que un mateix vent de revolta encén l'ira en el cor de tots els que no tenen patria, comprenem llavors que es la naturalesa viva la que torna pels seus furs contra la tirania dels poderosos y o

el doctrinisme xorch dels sabis del racionalisme regnant que creuen que'ls pobles han d'esser segons ells els imaginem y no tal com per l'acció de les forces naturals se feren. El problema que implícitament queda plantejat en la obra d'en Rovira y Virgili, ni es una tesis doctrinal ni es una tesis política: es un problema biològich. Es per això que'ns n'ocupem en aquests ARXIVS; entra de plè en el comès de l'Institut de Ciencies, no perque sigui una historia, que com aital deu d'esser per altres companys judicada ab major coneixement de causa, sinó per lo que'n resulta d'aquesta historia.

Si busquessim ara les fonts fisiològiques d'aont ix el sentiment colectiu de la propia existencia d'un poble adaptat a un terror, no ens seria difícil demostrar que aquestes fonts són les mateixes que empenyen al ajuntament dels sexes o a menjar y beure. Pel compliment d'aquestes funcions fonamentals de la vida orgànica es menester adaptarse a l'ambient en que's viu y això crea un cert modo de sentir y un cert modo de pensar y de voler que a la llarga fixarà sobre aquesta agrupació humana caràcters propis que la diferenciarà de les altres, de la mateixa manera que ixen les varietats de les especies en el regne vegetal y en el zoològich. Un poble no es tal pels milions d'homes de que's compòn en un temps donat, un poble no es una generació; lo que fa a un poble es la llevor d'aont ve, car la llevor, es una síntesis o un resum ontogenèsich de tots els nostres avantpassats. Es un desvari creure que la vida comença ab nosaltres; vivim la vida dels nostres avis perque la vida es indioscontinua com un riu que devalla; els que's moren continuen vivint en l'ou de la dòna que han fecondat, solsament que aquesta vida ha sigut trasplantada a un altre lloch, com si es un esqueix. Per això un poble com a poble es la selecció d'un mateix modo de viure que's va acumulant sense trencarse may en el transcurs dels segles. Si té un cert aire al caminar no's crega que es per pura imitació; es perque'ls seus òssos y els seus muscles s'han conformat, dintre el pla general de l'especie, d'una certa

manera diferenta de com s'han conformat altres; si parla com parla no es sols per l'etzar de la naixensa: es perque'l larinx, la gorja y la boca s'han fet de modo que li faciliten la emissió de la veu en la forma que li es propia. Es una heretgia científica creure que la concreció d'un poble es arbitraria; es un deliri del racionalisme especulatiu creure que un poble es una pasta que's deu emmotllar d'una concepció teòrica. En lo moral y en lo físich, en ses qualitats y defectes, resulta sempre el producte d'una selecció que perpetua els seus caràcters diferencials. La vritat de fet que's desprèn d'un modo general de l'obra d'en Rovira y Virgili es la mateixa que fa constar en Prat de la Riba respecte el poble català particularment, la mateixa que tracta d'explicarse per la tradició en Torres y Bages; aqueix fet que l'observació posa davant dels ulls de qui el vol veure, per la seva universalitat, per la seva persistencia, per les condicions que'l determinen o les arrels d'aont ix, es un fenòmen biològich producte del joch de accions naturals y quants legislin contra ell legislen *contra natura*. — R. TURRÓ.

PERIÒDICHS

ANALES DE LA SOCIEDAD ESPAÑOLA DE FÍSICA Y QUÍMICA, 1912. — Cabrera y Moles: *Magnetoquímica de los compuestos férricos*. — Es el present treball principalment una relació de les experiencies del primer dels autors fetes al laboratori de Weis, de Zurich, per assolir una mica més de llum en la qüestió de la constitució dels cosos ferromagnètics. Per això, ha estudiat la susceptibilitat específica de dissolucions de cloruro fèrrich, nitrat fèrrich y ferripirofosfat sòdich, deduintne que la susceptibilitat atòmica del ferro canvia ab la concentració.

El treball comensa per una historia de les teoríes de constitució dels cosos magnètics de Poisson o Weiss, y defineix clarament la susceptibilitat de la sal dissolta que tracta

Llibres y Periòdichs

de mesurar partint de la mesura de la susceptibilitat de la dissolució y de la llei de les barrejades. Exposa després la teoria dels magnetons, y passa a descriure el mètode de mesura que's funda en les accions que experimenten en un camp uniforme els cossos polaritzats no uniformement, com per exemple la capa de transit de la dissolució a l'aire. L'acció

es equilibrada per la gravetat (brassos comunicants), de manera que d'una diferència de nivell ne surt la mesura de la susceptibilitat.

Resulta de la curva de susceptibilitats que per les dos concentracions límits: dilució absoluta o saturació, el número de magnetons es 25 a 27 en el primer cas, y 29 pel cas del Cl_3Fe en la saturació.

Secretaría de l'Institut de Ciències

Imprenta d'Henrich y C.^a, en Com, carrer de Còrcega, 348. Barcelona